

Amprente și decupaje în grafica lui Bartha Árpád

Expoziție aniversară la Muzeul Național Brukenthal

Lucrările lui Bartha Árpád se plasează în acel segment al artei contemporane care se distanțează de ceea ce se poate numi „reproducere a realității”, preferând comunicarea prin intermediul „reprezentărilor indirecte”. Artistul utilizează figurativul, dar îl încarcă de semnificații și sensuri care duc spre simbolic și spre abstract; abordează motivul, îl analizează, îl transformă, îl disecă și îl interpretează, îi pătrunde esențele, îl deformează, conferindu-i noi valențe, metamorfozările generând multiple variante de interpretare și înțelegere, în care obiectivul și subiectivul își modifică permanent, neașteptat raportul, creând o viziune la granița între figurativ și abstract, între vibrația emoțională și rigoarea conceptuală.

Reprezentant al școlii clujene de grafică – a absolvit Institutul de Arte Plastice „Ioan Andreescu” în anul 1981 – Bartha s-a dovedit un artist prolific, mereu tentat de plăcerea experimentului, de aflarea unor soluții stilistice și iconografice personale, potențate de buna stăpânire a tehnicilor grafice. Membru al Uniunii Artiștilor Plastici, filiala Brașov, artistul s-a impus printr-o prezență constantă în cadrul expozițiilor de grup și personale, în țară și străinătate, a participat la numeroase tabere naționale și internaționale și a dovedit o subtilă, bine controlată și complexă flexibilitate în exprimarea artistică prin desen, gravură, fotografie sau tehnici mixte.

Lucrările lui Bartha Árpád denotă o preferință mărturisită pentru compozițiile realizate sub zodia unei ascuțite cerebralități. În demersul său, artistul pleacă de la locul comun, de la datele realității, cărora, printr-un proces de delicată interiorizare, apoi, de simplificări formale, le induce propria emoție, păstrând detalii pe care le tratează cu atenția și migala specifice graficianului. Acolo unde realitatea ne confruntă de obicei cu impasul dezordinii, Bartha propune, dintr-o inevitabilă necesitate interioară, o ordine vizuală atent stabilită prin intermediul soluțiilor grafice. Echilibrul compozițional este riguros până înspre rigid, linia constrângând cu „brutalitate” forma. Profunzimea ideii și intensitatea mesajului sunt însoțite de pedanteria laborioasă a elaborărilor. Mărcile fundamentale ale creației lui Bartha Árpád sunt astfel raționalul (ca abordare) și pasiunea pentru experiment (ca tehnică).

Perspectiva asupra lumii propusă de artist, fie că se conturează spontan, direct, fie sofisticat, se situează sub semnul unei nostalgii reținute, generatoare de tensiuni, rezultată mai cu seamă din absența omului, în majoritatea lucrărilor. Acesta este doar evocat, prin tematica inspirată din lumea ce-l înconjoară și îl definește, cu note subiective și trimiteri istorice care particularizează spațiul transilvănean. *Prezența* umană este sugerată prin *absența* din spațiul imediat: balansoarul părăsit recent, încă în legănare, scara pe care vibrează încă ecoul pașilor, umbra siluetei ce se îndepărtează pe perețele casei.... Însă artistul este mereu prezent în dimensiunea ce se definește prin lucrările sale, într-o angajare afectivă în universul dinamic și deseori dramatic al subiectelor.

Graficianul are vocația perfecțiunii detaliului care își revendică dimensiunea conceptuală prin succesive alambicări și rafinări ale concretului figurativ. Universul graficii lui Bartha Árpád rezultă din combinații inedite, surprinzătoare uneori, de forme, obiecte ale cotidianului, spații devenite metafore plastice.

Tematica lui Bartha Árpád mărturisește o atracție irepresibilă către universul lucrurilor simple, aparent banale, care construiesc de fapt ambientul cotidian al existenței. În cadrul creației domină peisaje și naturile statice, dar în aceste interpretări inedite artistul schimbă sensurile consacrate ale acestor genuri sau teme.

Natură moartă la fereastră – singurătate și tristețe – în care valorile materiale, instinctul de supraviețuire își impun dominația asupra laturii spirituale situate dincolo de rama ferestrei ce desparte lumea interioară de cea exterioară.

Timpul este de fapt, unul dintre conceptele ce par să marcheze obsedant universul tematic al lui Bartha Árpád.

Urmele și resturile timpului sunt prezente în universul material creat de om: un scaun vechi, un gard rupt, zidul mâncat de vreme, de vremuri, devin metafore convingătoare ale trecerii timpului peste cele omenești, apoi pădurea desfrunzită, soarele la apus, copacul uscat elemente ale naturii și peisajului, cad și ele sub incidența efemerului, supuse pierii sub monotonul balans dintre *da* și *nu* al pendulului unui timp veșnic devorator.

Jocul spațiilor închise – deschise, uși, ferestre, arcade stau sub semnul unei eliberări mereu căutate, încă neprecizate, amânate, plutind între așteptare și speranță. Motivele-simbol ale închiderii: fereastra, poarta, mereu încuiate, blocate, zidite, alături de lanțul, frânghia și nodul care constrâng, împiedică și opresc până și gândul, reușind să ucidă orice nădejde. Copacul a căpătat conotația tradiției încremenite, cu rădăcini viguroase care frânează și schingiuesc tentația înălțării, a zborului. În acest context, atât cheia ca simbol al ieșirii din universul terestru, carceral, cât și pasărea ca metaforă a plecării spre zări luminoase, devin simboluri ale unei imposibile eliberări mereu visate, depărtându-se ineluctabil și topindu-se în efemer pe drumul secundelor, până la dispariție.

Tentația păcatului – o Eva frumoasă „ca o cadă”, grotesc metamorfozată ca Meduza cu șerpi – măruș prins fragil într-un fir – derizoriul tentației: tentație ridicolă, mărunță, spre acel măr al cunoașterii, generând o lume și o viață în păcat și suferință ispășitoare.

O serie de lucrări sunt stau sub semnul unui spirit ludic probând intenția irepresibilă de a provoca un dialog cu spectatorul, trimițând la vechi poncife ale unei copilării demult trecute, demonetizate.

În abordările sale, Bartha Árpád delimitează net motivul și elimină impuritățile în contextul unei melancolii controlate care se impune ca principală direcție de construire a semnificațiilor. În mod paradoxal, coerența imagistică, logica echilibrului compozițional solid, nu restrâng și precizează sensurile, ci doar formele, inducând intenționat spectatorului incertitudini și neliniști sugerate printr-un misterios evantai de interpretări glisante.

Artistul știe să exploateze caracteristicile limbajului grafic care merg mai mult pe sugestie și mai puțin pe narația retorică, pe conotație, mai mult decât pe denotație, în pofida „realismului” detaliilor. La Bartha, flexibilitatea abordărilor tehnice devine, prin însăși varietatea și dinamica lor internă, o constantă a creației, soluțiile tehnice pentru care optează fiind și ele rodul efortului de a exprima cât mai adecvat o anume stare de spirit generată de întâlnirea cu motivul supus anterior unui penetrant proces analitic. Mobil și deschis spre explorări, Bartha Árpád recurge și la alte diverse elemente din tehnici grafice, fotografice, de gravură etc. pe care le combină și le utilizează într-un stil original și expresiv.

Într-o lume definită prin dezintegrarea valorilor umane, a relațiilor interumane ... arta lui Bartha Árpád plasează sensul lecturii vizuale în re-înțelegerea și asumarea frumuseții și însemnătății lucrurilor aparent simple, de la suprafață până în profunzime, conținutul lor astfel perceput, putându-și revendica vechile și adâncile sensuri, nu numai dramaticul, ci și sensul frumosului.

Spectacolul vizual al operei grafice semnată Bartha Árpád se impune prin încărcătura semnificativă, prin acuratețea stilistică și calitatea experimentelor propuse și prin priceperea utilizării arsenalului tehnic ce potențează *semnificatul* mesajului.